

aleuritai. Visi radiniai koncentravosi viršutiniame dumbolino smėlio horizonte.

Gyvenvietės tyrinėjimų metu buvo aptiktos 9 labai sunykusios puodų šukelės, 7 titnaginiai radiniai, 80 gintaro radinių (neskaičiuojant smulkių 0,5 cm dydžio nuoskalėlių), tarp jų – 4 trapecinės ir stačiakampės formos nebaigti kabučiai. Be to, aptikta gyvulių kaulų sandauga ir medinis kuolas buku galu, pastatytas ant gulinčio medžio padelio.

Plotuose tarp Šventosios 25 ir 28 gyvenviečių iškastos 7 žvalgomosios perkasos po 4 m² ploto kiekviena (4 pav.). Iš viso ištirtas 28 m² plotas. Žvalgomosiose perkasose kultūrinio sluoksnio neaptikta, tačiau pavienių gintarinių radinių pasitaikė. Nemažai jų surinkta ir ariamoje dirvoje tarp Šventosios 26 ir 28 gyvenviečių.

2002 m. Šventosios archeologinio komplekso tyrinėjimai parodė, jog tarp anksčiau ištirtų plotų dar yra nemažai vietų, kuriose

išliko kultūrinis sluoksnis. Taigi teigti, kad Šventosios 4 ir 26 gyvenvietės visiškai ištirtos, nėra pagrindo. Privatiams savininkams išdalytuose žemės sklypuose statybos dar nevykdomos, tačiau ariama. Būtina iki statybų pradžios ištirti išlikusį kultūrinį sluoksnį ir sustabdyti savavališką žemės arimą paminklinėje teritorijoje.

SURVEYS AND DIG IN ŠVENTOJI ARCHAEOLOGICAL COMPLEX

In 2002 there was explored and surveyed the Šventoji archaeological complex. During the exploration the Šventoji 26 settlement was surveyed, where the area of 24 m² was explored. It was revealed that the site had not been explored completely. The area between the Šventoji 2 settlement and Šventoji 4 settlement was also explored where artefacts of pottery, bone, horn, stone and amber belonging to the Narva culture were found.

BENAIČIŲ KAPINYNAS IR SENOVĖS GYVENVIETĖ

Algimantas MERKEVIČIUS

2002 m. VU tęsė Benaičių kapinyno tyrinėjimus, pradėtus 2000 m. (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2001, p. 14–16). Tyrinėjimų metu buvo surasti ir nežinomos senovės gyvenvietės bei kaimavietės kultūriniai sluoksniai, todėl galima kalbėti apie kompleksinį objektą. Tyrimus finansškai parėmė KVAD ir VU. Pagrindinis tyrimų tikslas – Benaičių archeologinių objektų teritorijos tikslinimas. Be to, buvo tiriama teritorija netoli 2000 m. įrengtos žvyrdubės, nes vietiniai gyventojai ir toliau iš jos kasa žvyrą taip naikindami šį

objektą. 2002 m. tyrimų metu buvo ištirtos 8 perkasos, kurių bendras plotas – 150 m². Perkasos buvo atmatuotos į Š, P, PV, ŠR ir R nuo 2000 m. ištirtų perkasų bei žvyrdubės.

Perkasa 5 buvo atmatuota į PV nuo žvyrdubės. Jos dydis – 2x10 m. Perkasa orientuota R–V kryptimi. Minėtos perkasos V dalyje, apie 50 cm gylyje, geltono smėlio sluoksnyje atsidendė T formos smėlingo juodžemio dėmė su pavieniais degėsiais, orientuota ŠV–PR kryptimi. Jos ilgis – 90 cm, plotis vidurinėje dalyje – 20 cm, plotis R pla-

čiausioje dalyje – 70 cm. Dėmės storis – apie 10 cm. P dalyje jos storis siekė iki 20 cm. Šioje dėmėje surasta pavienių degėsių, nedidelių akmenų bei molio tinko gabaliukų. Atrodo, kad tai statinio dalis. Apie 20 cm į PV nuo jos, tokia pačia gylyje kaip ir aukščiau aprašytoji, buvo surasta kita nedidelė 9x10 cm tamsi dėmelė. V perkasoje dalyje buvo dar viena 30x29 cm dydžio, 10 cm storio tamsi dėmelė su pavieniais degėšiais. Toliau buvo aptiktos dar 4 anglingos dėmelės. R perkasoje dalyje, apie 30 cm gylyje, atsidengė apie 2,56x1,44 m dydžio, 40 cm storio tamsi duobė. Šioje dėmėje žvyro su juodžemiu sluoksnyje surasti du vėlyvos keramikos fragmentai: glazūruotu paviršiumi bei molio tinko. Keramiką datuotina maždaug XVIII–XIX a. Taigi čia aptiktos vėlyvo kaimavietės statinio liekanos. Minėtos duobės dalis buvo jau gretimos perkasoje 9 Š dalyje. Jos dydis minėtoje perkasoje – 2,20x1,54 m, bendras tamsios dėmės dydis – apie 2,40x2,98 m. Šios dėmės R pakraštyje, 90 ir 79 cm gylyje buvo surasti smulkūs gyvulių kaulai.

Perkasa 6 atmatuota į ŠV nuo žvyroduobės. Ji – 2x10 m dydžio, orientuota R–V kryptimi. Joje archeologinių objektų nerasta.

Perkasa 7 buvo atmatuota į Š nuo žvyroduobės ir į R nuo perkasoje 6. Ji – 2x10 m dydžio, orientuota R–V kryptimi. Perkasoje R dalyje, kv. C–B–13–14, maždaug 2x2 m dydžio plote buvo surasta nemažai degintinių žmogaus kaulų bei pavienių degėsių. Deginti kaulai buvo ne duobutėje, bet paskleisti minėtame plotelyje. Pavienių degintinių kaulų surasta ir toliau į R bei V nuo šios degintinių kaulų koncentracijos. Į V nuo degintinių kaulų surasta keliolika smulkių ar vidutinių ir vienas stambus akmuo. Paskiri deginti kaulai buvo ir šalia minėtų akmenų.

Perkasa 8 buvo į PV nuo 2x10 m dydžio žvyroduobės. Perkasa orientuota Š–P kryptimi, jos paviršius apardytas įrengiant žvyroduobę. Šioje perkasoje archeologinių objektų nerasta.

Perkasa 9 buvo į P nuo perkasoje 5. Jos dydis – 4x5 m. Perkasa orientuota R–V kryptimi. Jos P dalyje atsidengė kita dėmė, kurios ilgis Š–P kryptimi – 2,42 m, o plotis – apie 4 m. Ji atsidengė apie 30–35 cm gylyje, neintensyvaus juodžemio su žvyru sluoksnyje. PR dėmės dalyje buvo gausu degėsių ir apdegusių akmenų. Jie koncentravosi maždaug 2 m² plote, 45–90 cm gylyje. Šioje dėmėje, molingo juodžemio sluoksnyje, 67 ir 90 cm gylyje buvo surasti du lipdytos keramikos gabaliukai. Minėtoje perkasoje buvo rasta ir žiestos keramikos. Ši dėmė buvo iš dviejų persiklojusių kultūrinių sluoksnių: vėlyvos kaimavietės ir žalvario amžiaus gyvenvietės. Ankstyva gyvenvietė buvo gerokai apnaikinta įrengiant vėlyvąją gyvenvietę. Taigi šioje perkasoje aptikta ir vėlyvos kaimavietės, ir prieš ją buvusios žalvario amžiaus gyvenvietės kultūriniai sluoksniai su atitinkamai lipdyta lygiu paviršiumi ir žiesta keramika.

Perkasa 10 atmatuota į ŠR nuo žvyroduobės ir į PR nuo perkasoje 7. Ji – 3x10 m dydžio, orientuota R–V kryptimi. Šios perkasoje P dalyje, 45 cm gylyje buvo surasta žiestos keramikos šukelė. Perkasoje Š sienelėje, po viršutiniu juodžemio sluoksniu, apie 0,3 m gylyje, atsidengė 0,6 m gylio, apie 0,5 m skersmens juosvos žemės duobė. Daugiau archeologinių radinių perkasoje nerasta.

Perkasa 11 atmatuota į PR nuo perkasoje 10. Ji buvo 4x2 m dydžio, orientuota Š–P kryptimi. Perkasoje archeologinių objektų nerasta.

Perkasa 12 buvo į P nuo žvyruobės ir nuo 2000 m. tyrinėtos perkastos 4. Jos dydis – 3x4 m, orientuota Š–P kryptimi. Beveik centrinėje perkastos dalyje surastas vaiko kapas. Kapo duobėje buvo tamsiai rudo žvyro sluoksnis. Kapo duobės dydis – 95x60 cm. Ji orientuota ŠR–PV kryptimi. Šios dėmės centre surastos apnykusios vaikiškos kaukolės dalys, o 15 cm į Š nuo jos – titnaginis peiliukas, kaulinė yla bei ožkos dubens kaulas su pjovimo žymėmis, datuotas C¹⁴ metodu 2690±70 BP. Kapo duobėje taip pat surastos nedidelės, atrodo, natūralios ochros dėmelės. Kapo duobė atsidengė 50 cm, o išsiskuto 70 cm gylyje.

2002 m. archeologinių tyrimų metu Benaičiuose surasta nauja nežinoma kaimavietė su žiesta keramika, datuotina XVIII–XIX a. Kaimavietės teritorijoje surastas apardytas žalvario amžiaus gyvenvietės kultūrinis

sluoksnis su lipdyta lygiu paviršiumi keramika. Taip pat surasti 2 kapai. Vienas griautinis, gerokai apnykęs vaiko kapas. Kitas kapas – degintinis. Degintiniai kaulai buvo paskleisti be įkapių. Griautinis kapas datuojamas II–I tūkst. pr. Kr. sandūra, degintinis skiriamas vėlyvajam žalvario amžiui.

BENAIČIAI CEMETERY AND AN ANCIENT SETTLEMENT

In 2002 the Department of Archaeology of VU continued exploring the Benaičiai Cemetery and an ancient settlement. The total area of 150 m² was explored where plastic and hand-thrown pottery, a flint knife, a bone awl and osteological materials were found. During the exploration 2 burials were found. One of them was the inhumation, and other was the cremation. The inhumation burial was dated to the 2nd millennium B.C.

TURLOJIŠKĖS ARCHEOLOGINIO KOMPLEKSO TYRINĖJIMAI

Algimantas MERKEVIČIUS

2002 m. VU tęsė Turlojiškės archeologinio komplekso (Kalvarijos sen.) tyrinėjimus, pradėtus 1996 m. (žr. *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 26–29; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 44–46; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 22–23). Tai buvo šeštasis šio objekto tyrimo sezonas.

Tyrimus finansavo KVAD. Jais buvo siekiama patikslinti žinomų senovės gyvenviečių ir laidojimo objektų teritorijas bei ieškoti naujų objektų. Tyrinėta dviejose didelio Turlojiškės masyvo vietose. Pirmoji tyrimų vie-

ta buvo Š Turlojiškės archeologinio komplekso dalyje. Antroji – P dalyje, ant kalvos, esančios dešinėje Kirsnos upės pakrantėje. Pirmoje tyrimų vietoje ištirtos 3 perkastos, antroje – 1. Pirmos tyrimų vietos 2x20 m dydžio perkasa 1 buvo neaukštoje žole apaugusioje pakilumoje, 20 m į R nuo kanalo. Perkasa orientuota Š–P kryptimi. Tyrimų metu šios perkastos P dalyje, apie 15 cm gylyje, šviesiai pilkos spalvos sapropelio sluoksnyje surastos 3 nedidelės žmogaus kaulo dalys. Šioje perkasoje, durpių sluoksnyje, surasti 3 gyvu-